

”Upptäckarglädje, reflekterande samtal och lek – centralt för kunskapsinhämtning i förskoleklass”

Vad är det för skillnad på något som snurrar och något som rullar? Var finns klorofyllen på vintern? Och hur levde barnen förr i tiden? Det är frågor som barnen i förskoleklass får ställa sig i nya PULS Samhälle Natur Teknik. De två författarna Karin Persson Gode och Hilikka Mikkonen berättar här om tankarna bakom sitt läromedel.

I den nya läroplanen för förskoleklass förtydligas det centrala innehållet i natur, teknik och samhälle. Läroplanen poängterar också vikten av lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse.

– Vi ville göra ett läromedel som tar fasta på de här delarna, säger författarna Karin Persson Gode och Hilikka Mikkonen.

– Syftet är inte att följa läroboken till punkt och pricka. Här finns t ex inga färdiga lektionsförslag, utan den innehåller framför allt tips om vad man kan göra för saker i olika moment, förklarar Hilikka.

Båda författarna har skrivit material för förskolan tidigare. Hilikka är en erfaren förskoleklasslärare och Karin arbetar som förskolestrateg. Läromedlet består av en lärobok, en läromedelswebb och en arbetsbok samt högläsningboken *Hela året med Tellus och Luna* skriven av barnboks författaren Johan Rundberg. Sammantaget innehåller hela paketet allt som behövs för undervisning i de delar som omfattas av rubrikerna Samhälle, Natur och Teknik i den nya läroplanen.

Varje arbetsområde innehåller förslag på hur man börjar, sedan följer rubriker som Samtala, Läsa och lyssna, Skapande, Utforska och pröva samt Lek och rörelse.

– Tanken är att du som pedagog själv ska kunna välja att göra din egen planering utifrån detta material. Den finns ett förslag till årsplanering, men du väljer ändå själv hur du vill lägga upp din undervisning, säger de.

Gå ut och utforska naturen

– Innan man använder arbetsboken är det bra att gå ut och utforska olika saker i närmiljön. Det är där själva inläringen sker. Kunskaperna befäster man sedan genom att göra uppgifterna i arbetsboken berättar Hilikka. I naturvetenskapen kan det handla om att klassen går ut och tittar efter årstidstecken. Hur kan man se att det är vår? Titta närmare på småkryp och växter med förstoringsglas och upptäck naturen på nära håll!

I läroplanen står det bl a att barnen ska utveckla en förståelse för naturens olika kretslopp och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt om enkla kemiska processer. Det som genomsyrar naturavsnittet i PULS är att eleverna själva ska upptäcka och utforska olika fenomen genom exkursioner i naturen eller genom experiment i klassrummet.

I ämnet natur tar läroboken upp de fyra årstiderna samt har ett avsnitt om vatten.

– Tema vatten är ett så stort område, så till det har vi lagt en hel del roligt extramaterial på lärarwebben, berättar Karin.

Samtala hela tiden

Vi har valt att lyfta fram samtalsdelen från läroplanen, genom att ha samtalsförslag till alla avsnitt.

– Jag börjar alltid mina lektionen med ett samtal. Dels är det bra att ta reda på vad barnen redan vet och dels fungerar det som intresseväckare för ämnet i fråga, säger Hilikka.

– Samtala med barnen medan ni på väg till skogen och samtala hela tiden medan ni upptäcker och utforskar. Då blir barnen engagerade och lär sig att reflektera. Vad har hänt med den vissna blomman? Var tar klorofyllen vägen på vintern? fortsätter hon.

För att stärka samtalet som undervisningsform finns fyra årstidsbilder med tillhörande förslag på frågor att samtala kring. De visar samma skogsområde under de olika årstiderna och är utmärkta att använda som inledning innan man går ut och upptäcker årstidstecknen ute i naturen, berättar Hilikka.

– Även Johan Runbergs berättelser i högläsningboken är utmärkta att samtala kring inflikar Karin. Berättelserna om förskoleklassen knyter ihop undervisningen på ett fint sätt och tips till samtal utifrån berättelserna finns på lärarwebben.

Hitta tekniken som finns runt omkring er

Läroplanen säger att barnen ska kunna urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar samt utveckla sin förmåga att bygga, skapa och konstruera.

– Inom teknikområdet handlar det mycket om att utveckla idéer, lösa problem och omsätta i handling säger Karin. Vad finns det som snurrar? Vad behövs för att få något att snurra? Kan vi tillverka något som snurrar? Hon poängterar att det gäller att väcka nyfikenhet till olika fenomen och ger ett exempel på att man kan ha en vattenkokare i glas titta tillsammans på hur det bubblar när vattnet börjar koka.

– Jag hade en elev som började hoppa när han såg det. Han visade alltså med kroppen hur bubblorna rörde sig i vattnet. Det är ett exempel på att hur man konkret upplever med kroppen hur någonting fungerar, säger Hilikka.

– Man ska inte bara tänka intellektuellt utan måste få jobba med kroppen konkret. Det övar både motoriken och intellektet, fortsätter hon och summerar att lekar är väldigt bra eftersom det befäster det de lärt sig i knoppen i kroppen!

I teknikdelen behandlas t ex skillnaden mellan att flyga, att sväva och att falla, liksom skillnaden mellan att snurra och att rulla. På lärarwebben finns gott om extramaterial till teknikavsnittet.

– Det finns ju så otroligt mycket kul saker man kan göra med eleverna på det här området, säger Karin.

Lek fram kunskapen

Lekens betydelse för barns utveckling och lärande poängteras i läroplanen och är något som går som en röd tråd genom hela materialet. Hilikka berättar att det är viktigt att göra saker fysiskt med barnen.

– Att testa, utforska, bygga och prova sig fram är det som verkligen ger kunskapen. Och som jag sa tidigare, så är arbetsboken till för att befästa kunskapen efteråt, men först ska man undersöka och utforska och leka! säger hon.

Till varje avsnitt i läroboken finns tips på lekar som man kan göra och dessutom finns det flera lek-tips på lärarwebben.

Samhällskunskapen handlar om den inre världen

Samhällskunskapsdelen i Puls för förskoleklass handlar om kompisar, skolan och familjen, dvs "jag och vi" berättar författarna. Ämnen som tas upp är tex olika lekar, bostadsområden, trafik och yrken.

– I ett särskilt avsnitt behandlas dessutom hur barnen hade det förr, vilket barnen får se genom både Astrid Lindgrens och Barbro Lindgrens texter. Här får de se hur det var genom Emils eller Pippis ögon, säger Hilikka.

– I läroplanen betonas också att barnen ska lära sig att samarbeta, vilket de bl a får göra genom olika lekar i det samhällskunskapsdelen, berättar Karin.

Utnyttja barnens nyfikenhet till att lära

Något som båda författarna tycker är bra med den nya läroplanen är att den ger tydlighet för innehållet i förskoleklassverksamheten och uttrycker hur man kan förbereda eleverna för deras fortsatta skolgång. Läroplanen ger också utrymme för att bygga innehållet utifrån elevernas intressen och tidigare kunskaper.

– Exempelvis att lära bokstäver eller annat som kommer upp i årskurs 1, som inte var önskvärd tidigare kändes det som. Vi kan arbeta förberedande och introducera ämnen. Upprepning är ju "inläringens moder", säger Hilikka.

– Barnen lär sig ju så mycket mer idag i ett tidigt skede från både tv och webb. Det vore dumt att inte rida på den vägen när barnen är i en ålder där de är så taggade på att lära sig saker, avslutar Karin.

Vardagsdramatik i förskoleklassen

Johan Rundberg är barnboks författare och har skrivit högläsningboken *Hela året med Tellus och Luna*, som ingår i PULS förskoleklass. Han berättar att den grundläggande tanken med boken dels var att utgå från barnens fantasi, och dels att använda de saker hans egna barn pratar engagerat om när de kommer hem från skolan.

– Till exempel att strömmen gått, att en ny elev börjat i klassen, eller att det blivit stopp i toaletten. Egentligen ganska odramatiska händelser, men som i deras ögon blir nervdallrande draman.

Han berättar att han ville få fram den vardagliga magin som finns i en förskoleklass – att kombinera doften av blöta täckbyxor i torskåp med känslan av att nästan vad som helst kan hända.

– Tidigare har jag skrivit lättlästa böcker för läromedel, men *Hela året med Tellus och Luna* skiljer sig ganska mycket från dem eftersom den i första hand är en högläsningbok, så jag har fått jobba med dramaturgin på ett helt annat sätt.

Den stora utmaningen låg i att komma på femton historier som alla kan stå för sig själva, samtidigt som de knyter an till de olika ämnena och tillsammans bildar en helhet över läsåret. Dessutom var det viktigt att få klassen äkta och levande, att det ska kännas trovärdigt när barnen är arga på sina föräldrar, lessa på sina småsyskon, rädda för vulkaner och fnissiga utan anledning. Och så ville han förstås att det skulle vara roligt.

– De senaste åren har jag främst sysselsatt mig med att skriva böcker för mellanstadiet, och det bästa kvittot jag kan få är om någon skratrar åt det jag skriver. För alla som har försökt vet ju att roliga böcker är de svåraste att skriva, avslutar han.

Johan Rundberg

Text: Mrs Madisons

Tipsa/dela: [Twitter](#) [Facebook](#) [Email](#)